

memo

aan: gemeente Lingewaard, Dion Steenbergen
van: SAB, Eric Verkaik
c.c.:
datum: 15 september 2017
betreft: 160472, hoofdlijnen mitigatieplan kleine wolfsmelk Houtakker II, Bemmeler

INLEIDING

Aan de Houtakker 2 is men voornemens nieuwbouw te realiseren. Uit een eerder uitgevoerde quick scan natuur bleek dat de aanwezigheid van beschermde planten niet op voorhand kon worden uitgesloten in het plangebied. Daarom werd in de zomer van 2017 nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde planten (SAB 2017). Bij dit onderzoek werden door een deskundige in de bloeitijd van de mogelijk aanwezige beschermde soorten twee veldbezoeken aan het plangebied gebracht.

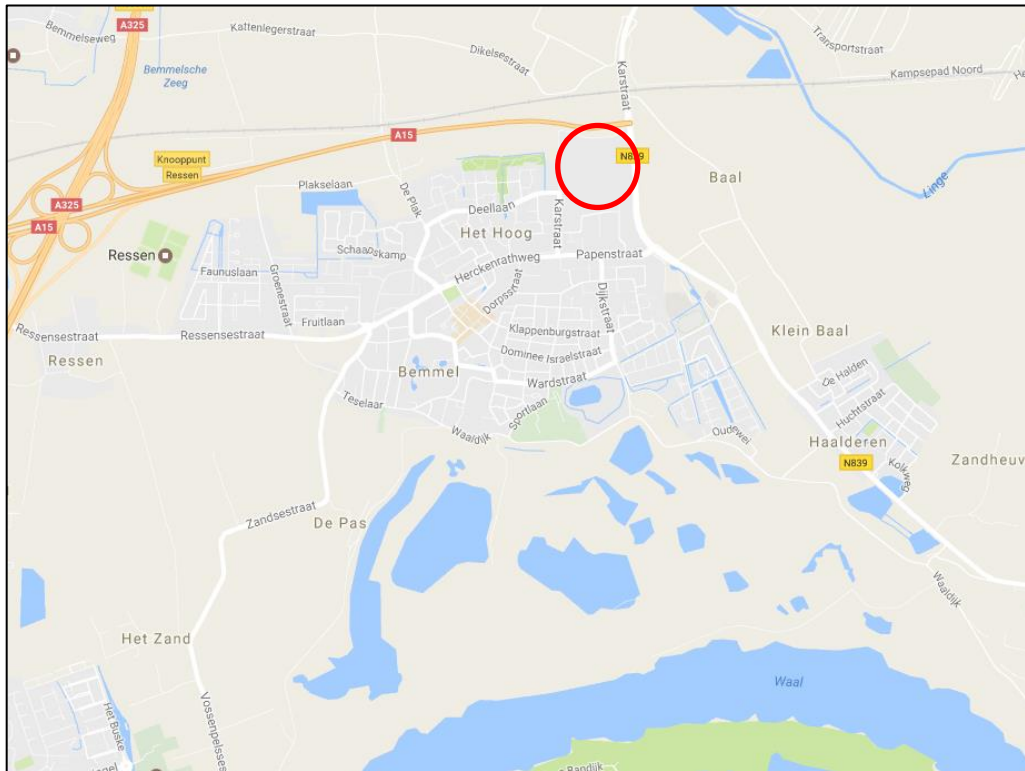
Bij de veldbezoeken werden in het plangebied duizenden planten van de beschermde soort kleine wolfsmelk aangetroffen. In de toekomst zal het plangebied worden heringericht, waarbij onder meer een gebouw wordt gerealiseerd binnen het plangebied. Conform artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming is het verboden planten van deze soort te ontwortelen of te vernielen. Bij de toekomstige ontwikkeling van het gebied kan daarom mogelijk sprake zijn van overtreding van de Wet natuurbescherming. Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten worden vernield is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een ontheffing Wet natuurbescherming. Een dergelijke ontheffing dient aangevraagd te worden bij gedeputeerde staten van de provincie.

Bij het indienen van een aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming dienen mitigerende maatregelen te worden beschreven waarmee overtreding van de wet zoveel mogelijk wordt voorkomen. Van belang hierbij is dat de soort lokaal duurzaam aanwezig kan blijven. In deze memo lichten we toe welke mitigerende maatregelen worden getroffen om de lokale populatie duurzaam in stand te houden.

We gaan eerst kort in op de ligging van het plangebied en de aanwezigheid van de kleine wolfsmelk op de locatie. Vervolgens volgt enige informatie over de plantensoort. Tot slot volgt een voorstel, op hoofdlijnen, met mitigerende maatregelen, voor het behoud van de lokale populatie.

AANWEZIGHEID KLEINE WOLFSMELK

Het plangebied bevindt zich aan de rand van Bommel (gemeente Lingewaard, provincie Gelderland). Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

*Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps.
Bewerking: SAB.*

Luchtfoto met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

Het plangebied bestaat uit twee delen; een westelijk deel en een oostelijk deel, die van elkaar worden gescheiden door een greppel. Beide deelgebieden bestaan uit een voormalige maisakker die dit jaar braak ligt. Kleine wolfsmelk is niet aanwezig in het westelijk deel van het plangebied. In het oostelijk deel komt kleine wolfsmelk wel algemeen voor. Kleine wolfsmelk komt hier verspreid voor, in een dichtheid van circa 1 tot 2 planten per vierkante meter. Gezien het oppervlakte van dit deel van het plangebied zullen duizenden planten van deze soort aanwezig zijn.

Het groene vlak geeft het deel van de planlocatie weer, waar kleine wolfsmelk algemeen aanwezig is.

Naast kleine wolfsmelk waren ook twee andere plantensoorten, hondspeterselie en kleine leeuwenbek, algemeen aanwezig in het oostelijk deel van het plangebied, maar ontbraken of waren zeer zeldzaam ten westen van de greppel. Ook werd in het oostelijk deel van het plangebied op enkele plekje de rode lijst soort 'eironde leeuwenbek' aangetroffen. Verder werden nog in het oostelijk, nog in het westelijk deel van het plangebied, andere beschermde plantensoorten aangetroffen dan kleine wolfsmelk.

Als onderdeel van het onderzoek werden enkele bermen en akkerranden in de directe omgeving van het plangebied afgezocht op de aanwezigheid van beschermde planten. Op één locatie werd één enkele kleine wolfsmelk gevonden. In een andere akker in de directe omgeving is deze soort in het verleden aangetroffen, maar werd de soort nu niet gevonden. In de directe omgeving is kleine wolfsmelk waarschijnlijk in zeer lage dichtheid in akkers aanwezig. Het oostelijk deel van Houtakker II, waar de soort algemeen aanwezig is, vormt daarmee een belangrijke lokale populatie van deze soort.

KLEINE WOLFSMELK

Kenmerken

Kleine wolfsmelk is een kleine, eenjarige plant uit de wolfsmelkfamilie, die van juni tot de herfst bloeit. De plant groeit op open, zonnige, vrij warme, vochtige, matig voedsel- en stikstofrijke, kalkhoudende, kleiige, niet te sterk bemeste omgewoelde grond. Ze groeit in akkers, op stoppelvelden, op braakliggende grond en op open plekken van dijken en bermen.

Kleine wolfsmelk, maar ook de aangetroffen soorten eironde leeuwenbek en kleine leeuwenbek, behoren tot de plantenassociatie van de 'stoppelleeuwenbekjes'. Kensoorten van deze associatie zijn onder meer de soorten eironde leeuwenbek en kleine leeuwenbek. Ook de soorten kleine wolfsmelk, rood guichelheil en hondspeterselie, die allemaal algemeen aanwezig zijn in het oostelijk deel van het plangebied, behoren tot typische soorten van deze associatie. Het betreft hier een zeldzame plantenassociatie die vooral op akkers tussen graanstoppels groeit, op basenrijke, neutrale tot basische, vochtige en warme zware leem, klei en mergel. Akkerplanten van deze associatie zijn veelal eenjarige soorten die hun herkomst hebben in Zuid-west Azië en Zuid- en Oost Europa. Het zijn vaak pioniersplanten die op akkers optimale omstandigheden vinden om te groeien. De relatieve droogte, de warmte en het ontbreken van een dichte vegetatiemat zijn belangrijke groeiomstandigheden voor deze soorten. De meeste soorten van deze associatie worden vooral gevonden in 'wintergraanakkers', op kalkrijke grond. Wintergraanakkers zijn akkers die in de herfst worden geploegd en ingezaaid en in de zomer worden geoogst. De akkerplanten groeien beneden het graan, worden niet mee-geoogst en profiteren van de verminderde concurrentie na de oogst van het graan. De akkers waarop de planten groeien vormen een dynamisch en in sommige opzichten extreem milieu. In de winter is de bodem er kaal, met sterke wisselingen in vochtigheid en temperatuur. In de zomer is er concurrentie met het gewas en in de nazomer vindt de oogst plaats. Eenjarige akkerplanten kunnen hier overleven door de productie van (veel) zaad dat lang kiemkrachtig is (Bakker en van der Berg 2000, Schamineé 2010).

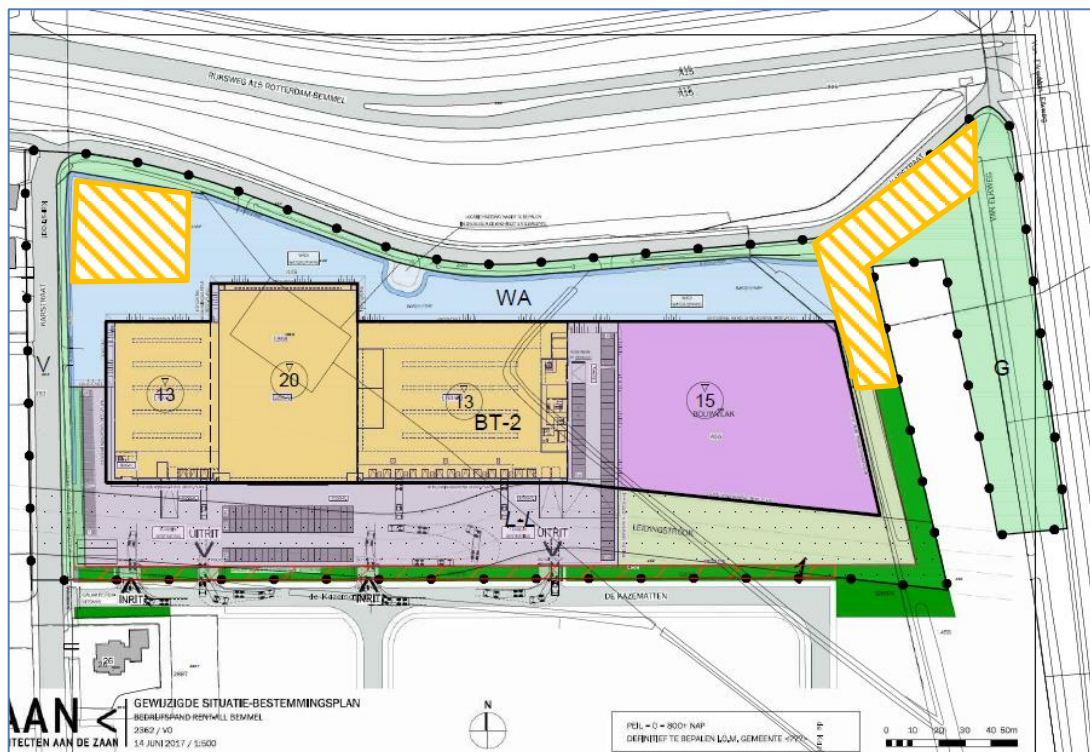
Oorzaken achteruitgang

Kleine wolfsmelk is een bedreigde plantensoort die op de rode lijst staat. De soort is vrij zeldzaam in het rivierengebied en Zeeland, zeldzaam in Limburg en elders zeer zeldzaam. Vroeger kwam deze soort algemener voor. Ook andere akkerplanten waarmee deze soort vaak samen voorkomt, zijn de afgelopen decennia in aantal achteruit gegaan. De belangrijkste oorzaak van de achteruitgang is de wijze waarop landbouw wordt bedreven. De achteruitgang begon omstreeks 1900, met het zaaien van gewas op rijen, waartussen geschoffeld kon worden en met steeds effectievere zaadschoning. Verder deden steeds meer en steeds effectievere herbiciden hun intrede. Een andere oorzaak van de achteruitgang is het uitvoeren van een stoppelbewerking vlak na de oogst van het graan. Met name kleine lichtbehoevende soorten, zoals kleine wolfsmelk en eironde leeuwenbek hebben hierdoor niet de tijd om tot ontwikkeling te komen.

MITIGATIEPLAN OP HOOFDLIJNEN

Locaties

De locaties voor de mitigatie bestaat uit twee zonnige plekken aan de noordzijde van het plangebied. Op beide plekken is een een talud met west- of zuidhelling aanwezig, wat voor extra warmte zorgt. De locaties zijn samen circa 3.500 vierkante meter groot.

De twee locaties voor mitigatie zijn weergegeven als oranje, gearceerde vakken.

Inrichting en beheer

Bodemmateriaal, met zaad, afkomstig van het oostelijk deel van het plangebied wordt verplaatst naar beide locaties.

Het beheer is afgestemd op het beheer wintergraanakkers op kalkrijke grond:

- teelt van langhalmige graanrassen waartussen grassen en kleeftuif niet snel domineren;
- inzaaien in oktober, als de grond nog warm is, in een relatief open stand, zodat er licht en ruimte is voor akkerplanten;
- de laatste grondbewerking vindt plaats voor het zaaien; in de herfst (voor 15 oktober);
- de akker ligt regelmatig braak, om akkerplanten gelegenheid te geven tot volle ontwikkeling te komen;
- jaarlijks wordt de akker ondiep geploegd, met licht materieel, zodat eenjarige jaarlijks kunnen kiemen.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Bakker, P. van den Berg, 2000. Beschermingsplan Akkerplanten. Uitgave Ministerie LNV.

SAB. 2017. Nader onderzoek beschermde planten. Bemmeler, Houtakker II.

Schaminee, J. Sykora, K. Smits, N. Horsthuis, M. 2010. Veldgids plantengemeenschappen van Nederland.

Weeda, E. J. et al. 2003. Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties. Deel 1-5. Herdruk 2003.